

September

Je kijkt terug in de tijd
Als je naar haar kijkt
Ja ze is praktisch
Internagelaktisch

– DE JEUGD VAN TEGENWOORDIG
‘Sterrenstof’

Josie schrok toen ze de school zag. Ze had zich iets monumentaals voorgesteld, iets dat leek op het gymnasium waar ze zelf op had gezeten. Dit leek niet eens op een school, eerder op een crèche of een buurthuis uit de jaren zeventig dat kreunde onder tientallen jaren verwaarlozing. In het verdorde gras bij het hek stond een bord: WIJCKER SCHOLENGEMEENSCHAP AFD. VMBO. Boven VMBO had iemand met een zwarte stift KUT geschreven. Ze zette haar fiets in de stalling, haalde diep adem en liep met korte, vlugge passen naar de ingang.

In de lege gang hing de geur van linoleum en schimmel, dat was goed, het was de honderd jaar oude geur van alle schoolgebouwen. Ze bleef staan voor het raam van het eerste klaslokaal. Stoelen en tafels, een whiteboard – geen smartboard of iets. Tegen de wand stond een lage kast met een sanseveria erop. Geen computer, wel een sanseveria.

‘En, wat vind je van je lokaal?’

Op een paar passen afstand stond een grote man met grijze krullen. Hij lachte breed, droeg gymkleden, een trainingsbroek en een sportshirtje, op zijn verende sportschoenen was hij onhoorbaar haar richting op gekomen.

‘Sorry,’ zei hij. ‘Ik loop op de zaken vooruit.’

Hij deed twee stappen naar voren.

‘Peter Oomen, vestigingsleider.’

Zijn donkere ogen straalden een kalmte uit die je soms bij dokters zag, zijn hand was reusachtig, hij liet gelukkig snel los.

‘Josie Cruquius.’

‘Fijn dat je er bent Josie, welkom op onze school.’

Hij wees naar de okergele deur en daarna naar de gang die voor hen lag.

‘Dit is de gele gang zoals je ziet. De zaakvakken worden hier gegeven. En jouw mooie vak.’

Zaakvakken, Josie had geen idee wat dat waren, maar veel goeds kon het niet zijn. Josie voelde dat hij laatzinnig dacht over haar ‘mooie vak’, wiskunde, het vak dat iedereen zo haat. Ze wandelden door de gele gang. Even verderop waren de kozijnen en de deuren blauw. Het leek wel een kleuterschool. Peter Oomen vertelde hoe het gebouw in elkaar stak, wat niet bijster ingewikkeld was: het was in een U-vorm gebouwd, drie gangen die op elkaar aansloten, in de blauwe gang bevonden zich de lokalen voor de talen en biologie. Hier was ook de kantine, op die plek was het plafond een stuk hoger. De meeste praktijklokalen bevonden zich in de groene gang. De groene gang, dat was het paradedepartement, aldus Peter Oomen. Van oorsprong waren het technieklokalen, maar een aantal jaren geleden was de school zich meer op groenvoorziening gaan richten. O, en los van de school stond nog een gymzaal. Hij heeft een stem waar leerlingen naar willen luisteren, dacht ze, hij heeft overwicht binnen drie tellen, hij kan gele, groene, blauwe gangen, gymzalen en sanseveria's nog belangwekkend laten klinken.

‘Wil je koffie?’

‘Water alsjeblieft.’

De lerarenkamer was niet groter dan een klaslokaal, er stonden een paar langwerpige tafels, de tafelbladen waren bedekt met papieren, schriften en koffiebekertjes. Een wand met postvakjes, papieren hingen er half uit, het leek op een maquette van een gebombardeerd flatgebouw. Een stevige, gedrongen vrouw zat met de rug naar hen toe, ze keek schriften na.

‘Dit is een kleine vestiging, er werken vijftig docenten, van wie sommigen ook in de hoofdvestiging werken, dat is aan de andere kant van Wijk. De administratie zit daar ook. Niet

erg handig, maar hier is geen plek. Hoi Geke, je bent er nog?’

‘Ja Peter, ik ben er nog, je doet net of je verbaasd bent.’

Geke draaide zich naar hen toe. Ze had een leeftijdsloos gezicht, mollig en zonder rimpels, een montuurloze bril, felle ogen die pasten bij de scherpe dictie van haar stem.

‘Dit is Josie,’ zei Oomen. ‘Ze solliciteert naar de vacature wiskunde.’

‘Wauw, wiskunde! Peter, laat haar niet lopen hoor, die zijn zeldzaam.’ Ze glimlachte naar Josie.

‘Geke is ook zeldzaam,’ zei Peter Oomen. ‘Ze is de beste docent Nederlands.’

‘En Peter is de grootste slijmbal. Josie, even dat je het weet, het lijkt hier op een antikraakpand en de leraren zijn overwerkt maar wij hebben de leukste leerlingen die er zijn.’

Ze glimlachte nogmaals en richtte haar aandacht weer op de schriften.

De directiekamer bevond zich naast de lerarenkamer. Peter Oomen liet haar voorgaan. Een kleine man met een kaal hoofd veerde op van zijn stoel. ‘De sollicitant!’

Hij klapte eenmaal in zijn handen, een zacht plofje. Met tegenzin pakte ze zijn hand, die aanvoelde als een zakje lauw water. Zijn losse gezichtshuid zat vol minuscule rimpeltjes, heel anders dan zijn strakke, gladde schedel.

‘Valentijn, Gregor Valentijn. Valentijn is de achternaam.’

Een hoog lachje ontsnapte hem, alsof hij zo’n naam zelf niet helemaal geloofwaardig vond.

‘Gaat u zitten, gaat u zitten. Goed. Ik ben de directeur van beide vestigingen van de Wijcker Scholengemeenschap. De andere vestiging is het havo-vwo, meestal ben ik daar te vinden. Alhier heeft men meer met Peter te maken. Peter Oomen, die kent u dus al. Nomen est Oomen, haha.’

Hij had een dunne, onaangename stem. Zijn hele voorko-

men stond in schril contrast met de rustige, soevereine houding van Peter Oomen.

‘Fijn dat je kon komen Josie,’ zei Peter.

‘Zeker, heel fijn,’ nam Valentijn het woord weer. ‘En zo snel ook.’

Hij begon het een en ander te vertellen over de school. Josie nam ondertussen de directeurskamer wat beter in zich op. Er stond een boekenkast zonder boeken maar vol prullaria, vaantjes en een paar sportbekers. Daarnaast een stalen dossierkast. Valentijn vertelde over vroeger tijden, toen dit een school was die sterke banden onderhield met de staalfabriek. Het terrein van de staalfabriek lag achter de school, onzichtbaar dankzij een binnenduin en aarden wallen. Waarom moest zij dit weten? Hij vertelde dat veel leerlingen vroeger gingen werken in de cokesfabriek, de walsery, de hoogovens, of op kantoor. Dat was al jaren niet meer zo, de school was zich na de grote ontslaggolven in de staalsector gaan richten op de tuinbouwsector en groenvoorziening.

‘Vaak werken hun vaders nog bij de fabriek,’ zei Peter Oomen.

‘Als ze überhaupt werken,’ ging Valentijn verder. ‘Werkloosheid, armoede en verpaupering zijn hier grote problemen.’

‘De leerlingen die bij ons op school komen staan alleen daarom al met één-nul achter, snap je wat ik bedoel?’

‘Oomen is gymleraar mevrouw, dat kunt u wel zien natuurlijk, en u kunt het ook horen aan zijn rijke beeldspraak.’

Peter Oomen perste er een glimlach uit.

‘Ik snap heel goed wat u bedoelt,’ zei Josie. ‘Eén-nul achter.’

Peter keek haar aan alsof hij verwachtte dat ze met een nadere verklaring zou komen.

‘Moet geen twee-nul worden natuurlijk.’ Ze lachte, het klonk haar zelf heel gemaakt in de oren. In Valentijns blik zag ze wantrouwen, gelukkig knikte Peter Oomen vriendelijk.

‘Dat is evident,’ zei Valentijn. ‘E-vi-dent.’

Zou die man zelf ooit voor de klas gestaan hebben? Met z'n slappe handje en zijn 'evident'?

'À propos, laten we even naar uw cv kijken. Tja, geen bevoegdheid... maar goed, nóg niet, moeten we dan maar denken. Wiskunde... twee jaar sterrenkunde. Twee jaar?'

'Ja dat was...'

Te moeilijk, zou ze moeten zeggen. Ze wilde de sterren leren kennen omdat ze de aarde vond tegenvallen. Het was een puberale gedachte die ze voor een openbaring had gehouden. Toen was ze zeventien. Het was allemaal lang geleden.

'...niet wat ik zocht.'

Valentijn had één wenkbrauw opgetrokken. Het was bijzonder dat hij dat kon, één wenkbrauw.

'En toen? Data-engineer op de nationale luchthaven, lees ik. Dat is nogal wat.'

Hij sprak 'data-engineer' nogmaals uit, langzaam en peinzend, alsof het de clou was van een grapje dat hij niet begreep. 'Waarom deze ommezwaai?'

Die vraag had ze voorzien.

'Ik vond het werk dat ik deed onzinnig. Ik wil zinvol werk doen. Ik wil iets betekenen voor een ander en op die manier iets bijdragen aan, nou ja, een betere wereld.'

Het was de waarheid, maar ze vond het er aarzelend uit komen.

'Wat zeg je dat mooi,' zei Peter.

'U gaat minder verdienen. U had daar perspectieven.'

Dat was Valentijn weer, die leek niet zo te geloven in sollicitanten met hoogdravende ideeën.

'Ik was daar bezig met de data-analyse van het toiletgebruik. Er valt nog veel te verbeteren aan de toiletten op de luchthaven, wist u dat? Nou, dat mag een ander gaan doen.'

Valentijn zat te lachen, het leek alsof hij onder tafel op zijn telefoon keek en lachte om iets anders.

‘Zeg Josie, vervolgde hij. ‘Je woont aan de overkant hè? De overkant van het kanaal, dat noemen ze hier het kakkerparadijs.’

‘Gregor,’ reageerde Peter Oomen. ‘Wat doet dat er nou toe?’

‘Ik zeg het maar. Ze moet toch weten waar ze aan begint, als jongedame die op het gymnasium heeft gezeten en fijn gestudeerd, enzovoort.’

‘Hij houdt ervan mensen uit de tent te lokken Josie,’ zei Peter Oomen. ‘Let er maar niet op.’

‘Peter gelooft in het goede, dat pleit zeer voor hem. Hij is de man die ervoor gezorgd heeft, ónder andere, ónder andere, dat hier gratis tampons op het damestoilet te verkrijgen zijn.’ Hij boog naar voren, sprak quasi-vertrouwelijk met zachte stem: ‘Helaas vinden we de tampons soms terug in het systeemplafond, met het plasticje er nog om.’

Het hoge lachje dat volgde had iets kinderachtigs. Peter keek hem verdrietig aan.

‘Josie, nog één ding,’ zei Peter. ‘Je hebt begrepen dat wij verwachten dat je een onderwijsbevoegdheid gaat halen, als je hier zou komen werken?’

‘Zeker, daar heb ik zin in.’

‘Mooi. Heel mooi,’ zei Peter. ‘Weet je, ik gun iedere beginnende docent een leerschool als deze, met leerlingen als de onze. Leerlingen met minder kansen, leerlingen waar je echt voor moet werken.’

‘Maar waar je heel veel van terugkrijgt,’ zei Valentijn. Hij trommelde zijn vingers tegen elkaar. ‘Enfin. Dank voor uw komst mevrouw Cruquius. U zult snel van ons horen. Als wij onze andere kandidaten gesproken hebben.’

Hij loog, wist ze. Hij had helemaal geen andere kandidaten. Ze glimlachte, bedankte en zei op zelfverzekerde toon ‘tot ziens’.

Drie meisjes van een jaar of zestien zaten op een betonnen bankje voor de fietsenstalling. Waar waren die vandaan ge-

komen? Ze waren alle drie mooi, een blonde en twee donkere, ze keken op hun telefoons. Josie moest erlangs, ze groette, de meiden begonnen te fluisteren, te gniffelen. Toen ze met haar fiets de stalling uit kwam, zat het blonde meisje te roken. Ze hield de sigaret voor zich uit en blies rook omhoog, een pose uit een film uit de jaren vijftig. Het was net alsof de drie door een castingbureau waren ingehuurd om met haar een rollenspel te doen dat bij de sollicitatie hoorde.

‘Mag je hier roken op het plein dames?’ Spijt. Ze had gewoon weg moeten fietsen.

‘Ja, dat mag,’ zei het blonde meisje. Ze nam een haal van de sigaret, leek hem in één teug op te willen zuigen. Er zat iets wezenloos in die lichte, koele ogen van haar. Haar donkerblonde haar viel steil langs haar slapen, net als bij Josie, alleen was het langer. Haar ogen waren opgemaakt zoals zoveel meiden tegenwoordig deden – smokey, met strakke, donker geverfde wenkbrauwen. De twee andere meisjes keken Josie brutaal en vol verwachting aan.

‘Dat denk ik niet,’ zei Josie. ‘Wil je de sigaret uitmaken?’

‘Wie ben jij?’ vroeg het rokende meisje.

‘Waar ik vandaan kom zeggen we u tegen leraren.’

‘Zoouo, dan komt u zeker uit het kakkerparadijs.’

Ze giechelden.

‘Ik wil graag dat je de sigaret uitdoet. Roken, dat kan niet op een schoolplein.’

‘Het is na schooltijd. Jij hebt niets over mij te zeggen na schooltijd. Jij werkt hier niet eens.’

Er volgde een stilte die in Josies oren klonk als dreigend onweer. Toen namen de andere twee om beurten het woord.

‘Mevrouw, bent u een nieuwe leraar?’

‘Ja, wat geeft u?’

‘U heeft steil rood haar, dat zie je niet vaak.’

‘Ze is kleiner dan wij, zie je dat?’

‘Hoe oud bent u? Volgens mij bent u al best oud, maar niet zo oud als de meeste leraren.’

De blonde ging staan, waarmee ze de andere twee het zwijgen oplegde. Ze kwam vlakbij, met die sigaret tussen haar lippen. Op dat moment kwam Peter Oomen de school uit. ‘Oomen! Oomen!’ fluisterden de anderen. In een reflex liet het meisje de sigaret op de grond vallen, ze ging zitten en zette de zool van haar sneaker erop, maakte een korte draaibeweging en liet haar schoen op de peuk staan.

‘Hallo meneer Oomen!’

‘Hallo Carmen, Leila, Jill.’ Hij knikte bij het noemen van de namen in de richting van de betreffende leerling, zodat Josie hun namen ook meteen kende. ‘Jullie hebben al kennisgemaakt met mevrouw Cruquius zie ik?’

‘Hoe?’ vroeg het meisje dat Leila heette. ‘Mevrouw hoe?’

Carmen begon te gniffelen, maar trok haar gezicht direct in de plooi. Haar kin week iets terug en tussen haar voortanden zat een spleetje. Ze loenste een klein beetje. Een mooie muizensnoet had ze.

‘Ze geeft wiskunde,’ zei Peter. ‘Binnenkort misschien hier. Als jullie geluk hebben. Trouwens, Carmen, rookte je?’

‘Huh? Nee.’

‘Echt niet meneer,’ zei Leila.

Peter keek Josie indringend aan, wachtend op een reactie.

‘Nou, fijne avond allemaal,’ zei Josie.

Over het kanaal trok de lucht van rotte eieren naar het oosten. Die lucht kwam van de fabriek. Op de veerpont voelde ze zich bevrijd, van Valentijn, de meiden, die school, van dat hele vervloekte, stinkende noorden. Misschien kreeg ze de baan niet. Misschien *wilde* ze hem niet. De lucht was strakblauw, alleen de schoorstenen van de staalfabriek ademden brave witte wolkjes uit.

Het kakkerparadijs dus, waar het rook naar dennenhout en mos, daar woonde ze, daar kwam ze vandaan. Goed beschouwd klopte dat niet. Ze woonde tijdelijk in het huis van haar grootouders, in een kalme straat aan de rand van het bos en de duinen. Haar oma was al jaren dood, haar opa was twee maanden geleden overleden, vlak nadat ze haar baan bij de luchthaven had opgezegd. Dat had ze hem nog verteld door de telefoon, en hij was de enige geweest die meteen zei dat dat goed was. Na de begrafenis had ze gehuild, pas toen ze alleen was drong het tot haar door dat het allemaal echt gebeurd was. Haar ouders legden uit dat ze geen mogelijkheid zagen het huis op korte termijn uit te ruimen en te verkopen, dus zij kon er wel gaan wonen als ze dat wilde – ja, dat zou zelfs fijn zijn, dan kon ze een beetje schoonmaken, een keer grasmaaien, bladeren harken.

De meeste huizen in het villadorp hadden een naam. Zonnevanck, Boschlust, Duinzigt. Er was een huis waar een beroemde schrijver woonde, althans in de tijd dat ze vaak bij haar opa logeerde. Het stond in hun straat en het heette *Tempus fugit*. Vroeger dacht ze dat de huizen die namen voor zichzelf hadden uitgekozen. Het huis van haar grootouders heette *Ben trovato*. Het stond ook vrij maar was niet zo groot als de andere huizen, het had een rieten dak en een grote tuin met gras voor en een vijver en een paar berkenbomen achter. Zodra je een voet over de drempel zette belandde je in een andere tijd: een granieten vloer, geglazuurde wandtegels, een bakelieten telefoon aan de muur. Het antieke dressoir in de woonkamer, de